

R O M Â N I A

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept

Decizia nr. 70/2021 Dosar nr. 1956/1/2021

Pronunțată în ședință publică astăzi, 11 octombrie 2021

Publicat in Monitorul Oficial, Partea I nr. 1256 din
31/12/2021

Corina-Alina Corbu – președintele Înaltei Curți de Casație și
Justiție, președintele completului

Laura-Mihaela Ivanovici – președintele Secției I civile

Marian Budă – președintele Secției a II-a civile

Denisa Angelica Stănișor – președintele Secției de
contencios administrativ și fiscal

Mihaela Tăbârcă – judecător la Secția I civilă

Andreia Liana Constanda – judecător la Secția I civilă

Mari Ilie – judecător la Secția I civilă

Denisa Livia Băldean – judecător la Secția I civilă

Lavinia Curelea – judecător la Secția I civilă

Csaba Bela Nasz – judecător la Secția a II-a civilă

Valentina Vrabie – judecător la Secția a II-a civilă

Cosmin Horia Mihăianu – judecător la Secția a II-a civilă

Diana Manole – judecător la Secția a II-a civilă

Rodica Dorin – judecător la Secția a II-a civilă

Emil Adrian Hancaș – judecător la Secția de contencios
administrativ și fiscal

Luiza Maria Păun – judecător la Secția de contencios
administrativ și fiscal

Veronica Năstasie – judecător la Secția de contencios
administrativ și fiscal

Cezar Hîncu – judecător la Secția de contencios
administrativ și fiscal

Claudia Marcela Canacheu – judecător la Secția de
contencios administrativ și fiscal

1. Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept competent să judece sesizarea ce formează obiectul Dosarului nr. 1.956/1/2021 este legal constituit conform dispozițiilor art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă și ale art. 37 din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu completările ulterioare.

2. Ședința este prezidată de doamna judecător Corina-Alina Corbu, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

3. La ședința de judecată participă doamna Ileana Peligrad, magistrat-asistent, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 38 din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu completările ulterioare.

4. Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a luat în examinare sesizarea formulată de Curtea de Apel Craiova – Secția de litigii de muncă și asigurări sociale în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept:

“Data acordării indicelui de corecție prevăzut de art. 170 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 este data publicării deciziei C.C.R. nr. 702/2019 – 10.02.2020 sau data la care pensionarul trece la pensia pentru limită de vârstă, dacă această dată este anterioară datei de 10.02.2020, cu respectarea termenului de prescripție de 3 ani, prevăzut de art. 107 alin. (2) din Legea nr. 263/2010, în ceea ce privește acordarea diferențelor de pensie rezultate ca urmare a aplicării indicelui de corecție?”

5. Magistratul-asistent învederează că la dosarul cauzei au fost depuse raportul întocmit, comunicat părților, și punctul de vedere al pârâtei.

6. Președintele completului, constatând că nu mai sunt alte completări, chestiuni de invocat sau întrebări de formulat din partea membrilor completului, a declarat dezbaterile închise, iar completul de judecată a rămas în pronunțare.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, a constatat următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

7. Curtea de Apel Craiova – Secția de litigii de muncă și asigurări sociale a dispus, prin Încheierea din 26 aprilie 2021, pronunțată în Dosarul nr., sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în baza art. 519 din Codul de procedură civilă, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la chestiunea de drept menționată.

8. Cererea de pronunțare a hotărârii prealabile a fost înregistrată pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție cu nr. 1.956/1/2021.

II. Normele de drept intern incidente

9. Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare:

“Art. 107.- (1) În situația în care, ulterior stabilirii și/sau plății drepturilor de pensie, se constată diferențe între sumele stabilite și/sau plătite și cele legal convenite, casa teritorială de pensii, respectiv casa de pensii sectorială operează, din oficiu sau la solicitarea pensionarului, modificările ce se impun, prin decizie de revizuire.

(2) Sumele rezultate în urma aplicării prevederilor alin. (1) se acordă sau se recuperează, după caz, în cadrul termenului general de prescripție, calculat de la data constatării diferențelor.” “Art. 170.- (1) Pentru persoanele înscrise la pensie începând cu data intrării în vigoare a prezentei legi, la punctajul mediu anual determinat în

condițiile art. 95 se aplică un indice de corecție calculat ca raport între 43,3% din câștigul salariat mediu brut realizat și valoarea unui punct de pensie în vigoare la data înscrierii la pensie, actualizată cu rata medie anuală a inflației pe anul 2011.(...)

(3) Indicele de corecție se aplică o singură dată, la înscrierea inițială la pensie.”

III. Expunerea succintă a procesului

10. Prin acțiunea înregistrată la Tribunalul Gorj – Secția conflicte de muncă și asigurări sociale la 7 iulie 2020, reclamanta A a contestat Decizia nr. xxxx emisă de pârâta B (prin care i-a fost recalculată pensia, prin acordarea indicelui de corecție prevăzut de art. 170 din Legea nr. 263/2010, începând cu 10 februarie 2020), solicitând obligarea pârâtei la achitarea diferențelor de drepturi de pensie rezultate din recalculare cu începere din 23 aprilie 2015, data înscrierii la pensie pentru limită de vârstă, diferențe actualizate cu rata inflației, la care să se adauge dobânda legală penalizatoare; în subsidiar, a solicitat ca pârâta să fie obligată la emiterea unei noi decizii prin care să aplice indicele de corecție în vigoare la 10 februarie 2020, data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 96, a Deciziei nr. 702/2019 pronunțate de Curtea Constituțională.

11. Prin Sentința civilă nr, Tribunalul Gorj – Secția conflicte de muncă și asigurări sociale a admis contestația, a anulat Decizia de pensie nr. xxxx , a obligat pârâta să emită reclamantei o nouă decizie de pensie prin care să aplice indicele de corecție prevăzut de art. 170 din Legea nr. 263/2010 și să acorde reclamantei diferențele de pensie rezultate în urma aplicării indicelui de corecție și pentru perioada 23 aprilie 2015-10 februarie 2020, suma respectivă urmând a fi actualizată cu indicele de inflație la data plății efective și la care se va calcula dobânda legală începând cu data scadenței până la data plății efective a debitului principal.

12.În motivare, a reținut că data înscrierii inițiale la pensie este cea a înscrierii la pensie pentru limită de vârstă, respectiv 23 aprilie 2015, de când reclamanta beneficiază de pensie în temeiul Legii nr. 263/2010, fiindu-i aplicate pentru prima oară condițiile de vârstă legală de pensionare și stagiu complet de cotizare, prevăzute de respectiva lege. A mai apreciat că în mod greșit pârâta B a aplicat indicele de corecție luând drept reper în acordarea acestuia data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a Deciziei nr. 702/2019 a Curții Constituționale, care a indicat sensul constituțional în care trebuie interpretată sintagma “înscrierea inițială la pensie”; de aceea, prima instanță a considerat că reclamanta era îndreptățită la aplicarea indicelui de corecție prevăzut de art. 170 din Legea nr. 263/2010, începând cu data acordării drepturilor de pensie, 23 aprilie 2015, iar nu de la publicarea deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial al României, Partea I.

13.Împotriva acestei sentințe B a declarat apel, arătând că intimata a beneficiat de revizuirea drepturilor de pensie conform Deciziei nr. 702/2019 a Curții Constituționale, începând cu 10 februarie 2020, susținând că de atunci s-ar fi stabilit că prevederile art. 170 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 sunt neconstituționale; a apreciat că o atare abordare dă eficiență și principiului neretroactivității. Totodată, a susținut că în mod eronat prima instanță a dispus acordarea diferențelor de pensie peste termenul de prescripție de trei ani, deoarece s-au încălcat prevederile art. 107 alin. (2) din Legea nr. 263/2010. De asemenea, a criticat hotărârea și cu privire la actualizarea diferențelor de pensie cu indicele de inflație la data plății efective, la care se va calcula dobânda legală până la același moment, susținându-se că nu se poate reține culpa pârâtei în raport cu aplicarea legii, deoarece decizia Curții Constituționale a căpătat valențele unui izvor de drept începând cu 10 februarie 2020 și nu a stabilit o culpă ce revine puterii

administrative, ci doar a pronunțat o decizie în interpretarea prevederilor constituționale, cu atât mai mult cu cât prin acordarea indicelui de corecție petenta a beneficiat și de majorarea cu rata medie anuală a inflației. Or, prima instanță a obligat instituția apelantă să actualizeze încă o dată diferențele de pensie cu rata inflației, ceea ce reprezintă o aplicare greșită a prevederilor art. 1.530 din Codul civil, căci diferențele de pensie acordate ca urmare a unei decizii a Curții Constituționale nu pot reprezenta un prejudiciu în înțelesul acestui text de lege.

14. În cadrul soluționării căii de atac s-a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la chestiunea de drept ce face obiectul prezentei sesizări.

IV. Motivele de admisibilitate reținute de titularul sesizării

15. Instanța de sesizare a constatat admisibilitatea sesizării, conform dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, deoarece:

a) soluționarea litigiului depinde de rezolvarea problemei de drept ce face obiectul prezentei sesizări;

b) problema de drept care face obiectul sesizării este nouă, asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, instanțele pronunțându-se diferit cu privire la aceasta.

V. Punctul de vedere al completului de judecată

16. Instanța de sesizare a apreciat că soluția cu privire la problema de drept este cea potrivit căreia indicele de corecție prevăzut de art. 170 din Legea nr. 263/2010 se acordă la data trecerii pensionarului de la pensia de invaliditate la cea pentru limită de vârstă prin aplicarea, pentru prima oară, a condițiilor de vârstă legală de pensionare și stagiul complet de cotizare, prevăzute de Legea nr. 263/2010, în acest fel asigurându-se respectarea interpretării pe care Curtea Constituțională a oferit-o

sintagmei “înscriere inițială la pensie”, dispozițiile art. 107 alin. (2) din Legea nr. 263/2010 urmând însă a se aplica în ceea ce privește diferențele de pensie rezultate ca urmare a aplicării indicelui de corecție.

17.În sprijinul acestei opinii sunt dispozițiile art. 47 alin. (2) din Constituția României, potrivit cărora “cetățenii au dreptul la pensie, la concediu de maternitate plătit, la asistență medicală în unitățile sanitare de stat, la ajutor de șomaj și la alte forme de asigurări sociale publice sau private, prevăzute de lege”, decizia de interpretare pe care a realizat-o instanța de contencios constituțional fiind aplicabilă tuturor situațiilor ce se vor constitui, modifica sau stinge în raport cu dispoziția legală a cărei interpretare s-a realizat și făcând corp comun cu textul interpretat.

18.Nu există nicio rațiune pentru care, după interpretarea sintagmei “înscriere inițială la pensie” ca fiind “stabilirea pensiei pentru limită de vârstă prin aplicarea, pentru prima oară, a condițiilor de vârstă legală de pensionare și stagiu complet de cotizare prevăzute de Legea nr. 263/2010”, instanțele investite cu cererile de recalculare a pensiilor de către beneficiarii drepturilor de pensie excluși de la acordarea acestui indice de corecție, ca urmare a efectului obligatoriu al interpretărilor anterioare ale acestei sintagme – realizate conform deciziilor nr. 71 din 16 octombrie 2017 și 29 din 14 mai 2018 ale Înaltei Curți de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept -, să respingă cererile de recalculare pentru perioadele anterioare datei de 10 februarie 2020 când au îndeplinit condiția legii, continuând să mențină astfel interpretarea statuată ca fiind neconstituțională.

VI. Punctul de vedere al părților

19.Reclamanta A a arătat că este de acord cu sesizarea instanței supreme, având în vedere că în spețe similare aflate pe rolul Curții de Apel Craiova s-au pronunțat soluții diferite; or, aplicarea neunitară a legii este una dintre

principalele cauze ale discreditării sistemului judiciar, generând discriminări nejustificate și, evident, sentimente de injustiție în rândul justițiabililor.

20. Pârâta B a apreciat că Decizia Curții Constituționale nr. 702/2009 a căpătat valențele unui izvor de drept începând cu data publicării ei în Monitorul Oficial al României, anume 10 februarie 2020, față de art. 147 alin. (4) din Constituția României, potrivit căruia “Deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor”. În consecință, până la data publicării în Monitorul Oficial al României, textul art. 170 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 se aplică în conținutul său, așa cum rezultă din modul expres de reglementare. Interpretarea că drepturile rezultate prin aplicarea indicelui de corecție ar trebui acordate retroactiv ar conduce la încălcarea normei constituționale care consacră puterea pentru viitor a deciziilor Curții Constituționale, în același sens fiind și prevederile art. 9 din Codul civil, în aplicarea acestora și cu respectarea principiului neretroactivității legii civile B emițând decizia de recalculare a pensiei ce face obiectul dosarului instanței de judecată. Totodată, potrivit art. 107 alin. (2) din Legea nr. 263/2010, “sumele rezultate în urma aplicării prevederilor alin. (1) și (11) se acordă sau se recuperează, după caz, în cadrul termenului general de prescripție, calculat de la data constatării diferențelor”. Or, în speța dedusă judecării nu sunt incidente aceste prevederi. Drepturile de pensie au fost recalculate și acordate ca urmare a unei interpretări date de Curtea Constituțională, de la data publicării deciziei în Monitorul Oficial al României, Partea I. Această recalculare echivalează cu situația în care printr-o modificare adusă legii pensiilor se acordă drepturi noi unei categorii de pensionari.

VII. Jurisprudența instanțelor naționale în materie

21. Curțile de apel Alba Iulia, Bacău, Brașov, București, Cluj, Constanța, Galați, Iași, Oradea, Ploiești, Pitești, Suceava și Timișoara au înaintat jurisprudență relevantă și au comunicat punctele de vedere ale judecătorilor; analiza acestora relevă următoarele două orientări:

a) Data de la care se impune acordarea indicelui de corecție prevăzut de art. 170 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 este cea a deschiderii drepturilor de pensie pentru limită de vârstă, cu respectarea termenului de prescripție de trei ani în ce privește acordarea diferențelor de pensie rezultate, în acest sens fiind deciziile civile nr. 626/20.04.2021 și nr. 1.009/15.06.2021, pronunțate de Curtea de Apel Alba Iulia – Secția I civilă, precum și trei sentințe, nedefinitive, ale tribunalelor Alba și Hunedoara, Decizia nr. 445/23.06.2021, pronunțată de Curtea de Apel Bacău – Secția I civilă, deciziile civile nr. 807/16.02.2021, nr. 1.320/9.03.2021, nr. 2.833/19.05.2021, nr. 3.099/31.05.2021 și nr. 3.683/23.06.2021 ale Curții de Apel București – Secția a VII-a conflicte de muncă și asigurări sociale, dar și șapte sentințe, nedefinitive, pronunțate de tribunalele București, Călărași, Ialomița și Ilfov, deciziile civile nr. 119/A/2.02.2021, nr. 220/A/22.02.2021, nr. 535/A/14.03.2021, nr. 569/A/20.04.2021 și nr. 659/A/12.05.2021 ale Curții de Apel Cluj – Secția a IV-a pentru litigii de muncă și asigurări sociale, dar și sentințe, nedefinitive, ale tribunalelor Cluj și Maramureș, deciziile civile nr. 72/AS/11.02.2020, nr. 453/AS/16.03.2021 și nr. 1.153/AS/17.06.2021, pronunțate de Curtea de Apel Constanța – Secția I civilă, șapte sentințe ale tribunalelor Constanța și Tulcea, Decizia nr. 449/8.06.2021 a Curții de Apel Iași – Secția litigii de muncă și asigurări sociale, deciziile civile nr. 901/14.04.2021 și nr. 1.330/2.06.2021 ale Curții de Apel Ploiești – Secția I civilă, deciziile civile nr. 2.753/14.10.2020 și nr. 3.048/28.10.2020 ale Curții de Apel Pitești – Secția I civilă, dar și patru sentințe ale tribunalelor Vâlcea și Argeș, deciziile civile nr.

89/9.02.2021, nr. 161/25.02.2021, nr. 708 și 710, ambele pronunțate la 11.06.2021 de Curtea de Apel Timișoara – Secția litigii de muncă și asigurări sociale.

Opinii teoretice în același sens au exprimat și judecătorii tribunalelor București, Giurgiu, Ilfov, Teleorman, Neamț, Constanța, Cluj, Bistrița-Năsăud, Arad și Caraș-Severin.

b) Data acordării indicelui de corecție prevăzut de art. 170 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 este data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a Deciziei Curții Constituționale nr. 702/2019, în acest sens fiind Decizia civilă nr. 691/Ap./7.06.2021, pronunțată de Curtea de Apel Brașov – Secția civilă, deciziile civile nr. 354/22.04.2021 și nr. 546/8.06.2021 ale Curții de Apel Galați – Secția conflicte de muncă și asigurări sociale, sentințele civile nr. 612/LM/2.10.2020 și nr. 803/LM/2.11.2020 ale Tribunalului Bihor – Secția I civilă, definitive prin neapelare, precum și deciziile nr. 690/27.10.2020 și nr. 83/3.02.2021 ale Curții de Apel Suceava – Secția I civilă.

22.La nivelul instanței de sesizare, Curtea de Apel Craiova, au fost pronunțate hotărâri în ambele sensuri, cu mențiunea că, în urma întâlnirii trimestriale de practică neunitară din 19 martie 2021, s-a stabilit că este corectă interpretarea privind acordarea indicelui de corecție prevăzut de art. 170 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 de la data publicării Deciziei Curții Constituționale nr. 702/2019, anume 10 februarie 2020.

23.Curtea de Apel Târgu Mureș nu a identificat practică judiciară și nici nu a comunicat punctele de vedere ale judecătorilor.

24.Ministerul Public, prin Adresa nr. 1.248/C/3.471/III-5/2021 din 9 august 2021, a arătat că, la nivelul Secției judiciare – Serviciul judiciar civil, nu se verifică, în prezent, practică judiciară, în vederea promovării unui eventual recurs în interesul legii în problema de drept ce formează obiectul prezentei sesizări.

VIII. Jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție și a Curții Constituționale

25.Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, prin Decizia nr. 71 din 16 octombrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 953 din 4 decembrie 2017, a stabilit, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 170 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, că indicele de corecție se aplică persoanelor al căror drept inițial la pensie s-a născut ulterior intrării în vigoare a Legii nr. 263/2010.

Prin Decizia nr. 29 din 14 mai 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 568 din 5 iulie 2018, Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a respins, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Pitești – Secția I civilă în Dosarul nr. 2.035/109/2017, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: “Interpretarea dispozițiilor art. 170 alin. (1) și (3) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, respectiv dacă înscrierea la pensie de invaliditate în baza Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, constituie sau nu înscrierea inițială la pensie conform prevederilor de mai sus.”

26.Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 702 din 31 octombrie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 96 din 10 februarie 2020, a admis excepția de neconstituționalitate invocată și a constatat că sintagma “înscrierea inițială la pensie” din cuprinsul art. 170 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 este constituțională, în ceea ce privește beneficiarii pensiilor de invaliditate, în măsura în care se interpretează că se referă la stabilirea pensiei pentru limită de vârstă prin aplicarea, pentru prima oară, a

condițiilor de vârstă legală de pensionare și stagiul complet de cotizare prevăzute de Legea nr. 263/2010.

IX. Raportul asupra chestiunii de drept

27. Prin raportul întocmit conform art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă s-a apreciat că, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 170 alin. (3) din Legea nr. 263/2010, data acordării indicelui de corecție este cea la care stabilirea pensiei a avut loc pentru prima oară în condițiile Legii nr. 263/2010, chiar dacă aceasta este anterioară zilei de 10 februarie 2020, când Decizia nr. 702 din 31 octombrie 2019 pronunțată de Curtea Constituțională a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 96.

X. Înalta Curte de Casație și Justiție

X.I. Asupra admisibilității

28. Analiza condițiilor de admisibilitate instituite în cuprinsul art. 519 din Codul de procedură civilă conduce spre concluzia că acestea sunt întrunite.

29. În doctrină, dar și în jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție, condițiile de admisibilitate au fost identificate după cum urmează:

- a) existența unei cauze în curs de judecată în ultimă instanță;
- b) cauza care face obiectul judecății să se afle în competența legală a unui complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului investit să soluționeze cauza;
- c) o chestiune de drept cu caracter de noutate;
- d) Înalta Curte de Casație și Justiție să nu fi statuat asupra respectivei chestiuni de drept, iar aceasta nici să nu facă obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare;
- e) ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată.

30. În examinarea primelor două condiții de admisibilitate se constată că instanța de trimitere (curtea de apel),

investită cu soluționarea unui apel împotriva unei sentințe date într-un conflict de asigurări sociale, va pronunța o decizie definitivă, potrivit art. 634 alin. (1) pct. 4, cu aplicarea art. 483 alin. (2) din Codul de procedură civilă; prin urmare, aceste cerințe de admisibilitate sunt întrunite.

31. Condiția referitoare la noutatea chestiunii de drept a cărei dezlegare se solicită este și ea îndeplinită.

32. Dispozițiile care au generat litigiile supuse examinării instanțelor naționale au fost introduse în dreptul pozitiv prin art. 170 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice (denumită în continuare Legea nr. 263/2010), iar stabilirea interpretării constituționale s-a realizat printr-o decizie a instanței de contencios constituțional, de dată relativ recentă, care poartă numărul 702, a fost pronunțată la 31 octombrie 2019 și a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, la 10 februarie 2020.

33. După cum în mod constant Înalta Curte de Casație și Justiție a subliniat în practica sa, relevantă în evaluarea cerinței noutății este dezvoltarea unei jurisprudențe în materie.

34. Din această perspectivă au fost emise adrese către toate curțile de apel, care au procedat la verificări ale jurisprudenței la nivelul instanțelor judecătorești situate în circumscripțiile lor teritoriale și au comunicat Înaltei Curți de Casație și Justiție că au identificat hotărâri judecătorești în materia care face obiectul sesizării de față; analiza acestora relevă că instanțele naționale abordează diferit momentul de la care trebuie să fie acordat indicele de corecție; în schimb, practica este unitară în ceea ce privește prescripția dreptului dezbătut.

35. Jurisprudența nu are un caracter consistent, iar consolidarea uneia dintre opinii poate determina apariția în viitor a practicii neunitare.

36. În ceea ce privește condiția de admisibilitate care impune ca, asupra chestiunii de drept, Înalta Curte de

Casație și Justiție să nu fi statuat, s-a luat act că, deși textul art. 519 din Codul de procedură civilă nu prevede în mod expres, spre deosebire de legislația procesual penală internă, modalitatea de statuire asupra chestiunii de drept ce formează obiectul sesizării, cerința legală este îndeplinită, întrucât problema de drept semnalată nu a fost soluționată printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

37. Este întrunită și condiția de admisibilitate care impune ca soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată să depindă de chestiunea de drept a cărei lămurire se cere, o astfel de legătură putând fi identificată în mod facil, de vreme ce consecințele pe care le implică rezolvarea sunt apte să influențeze dezlegarea pe fond a cauzei.

38. De aceea, cerințele de admisibilitate a mecanismului de preîntâmpinare a jurisprudenței neunitare, prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă, sunt îndeplinite în ceea ce privește dezlegarea momentului de la care trebuie acordat indicele de corecție.

39. Ele nu sunt însă întrunite în ceea ce privește prescrierea dreptului dezbătut, așa încât un răspuns la această chestiune nu este util nici instanței de trimitere, nici celorlalte instanțe naționale.

X.2. Asupra fondului

40. În dosarul aflat pe rolul instanței de trimitere, în cadrul căruia Înalta Curte de Casație și Justiție a fost sesizată, reclamanta a beneficiat de pensie de invaliditate în baza Legii nr. 19/2000, dar a îndeplinit condițiile pentru obținerea pensiei pentru limită de vârstă după intrarea în vigoare a Legii nr. 263/2010.

41. Potrivit art. 82 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, “la data îndeplinirii condițiilor pentru acordarea pensiei pentru limită de vârstă, pensia de invaliditate devine pensie pentru limită de vârstă”, iar dispozițiile art. 94 alin. (1) și ale art. 95 alin.

(1) din aceeași lege prevăd că determinarea cuantumului pensiei se realizează prin înmulțirea punctajului mediu anual realizat de asigurat cu valoarea unui punct de pensie, punctajul mediu anual realizat de asigurat determinându-se prin împărțirea numărului de puncte rezultat din însumarea punctajelor anuale ale asiguratului la numărul de ani corespunzător stagiului complet de cotizare.

42.Prevederile art. 170 alin. (1) ale Legii nr. 263/2010 au instituit un indice de corecție care urmează să fie aplicat la punctajul mediu anual pentru persoanele înscrise la pensie începând cu data intrării în vigoare a legii în discuție, stabilind și modalitatea în care acest indice se determină.

43.Chiar dacă expunerea de motive la Legea nr. 263/2010 nu reflectă motivele care au justificat această soluție legislativă, ele sunt clarificate în expunerea de motive la Legea nr. 3/2013 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 1/2013 pentru modificarea și completarea Legii nr. 263/2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 93 din 14 februarie 2013, în care s-a reținut că: “Articolul 170 din Legea nr. 263/2010 cuprinde reglementări privind stabilirea unui indice de corecție pentru categoriile de pensionari ale căror drepturi au fost stabilite începând cu 1 ianuarie 2011.Indicele de corecție este determinat în raport cu anumiți indicatori ce urmează a fi comunicați de Institutul Național de Statistică. Conform legislației anterioare, punctajul mediu anual se determină prin împărțirea numărului de puncte rezultat din însumarea punctajelor anuale realizate de asigurat în perioada de cotizare la numărul de ani corespunzător stagiului complet de cotizare; stagiul complet de cotizare conform legislației în vigoare în perioada 1 aprilie 2001-1 ianuarie 2011 era cuprins între 25-28 de ani pentru femei și între 30-32 de ani pentru bărbați. Conform legislației în vigoare, punctajul mediu anual se determină în mod similar, cu precizarea că stagiul complet de cotizare, conform legislației în vigoare,

este cuprins între 28-35 de ani pentru femei și între 32-35 de ani pentru bărbați. Raportând numărul de puncte realizate de asigurat la un stagiul complet de cotizare mai mare rezultă un punctaj mediu anual mai mic și, pe cale de consecință, un quantum al pensiei mai mic.”

44. Așadar, instituirea, prin dispozițiile art. 170 din Legea nr. 263/2010, a indicelui de corecție reprezintă o măsură prin care legiuitorul a urmărit să compenseze consecințele negative asupra quantumului pensiei pe care condițiile referitoare la stagiul complet de cotizare reglementate de Legea nr. 263/2010 le-au produs, în raport cu cele stabilite de Legea nr. 19/2000.

45. Intrarea în vigoare a dispozițiilor art. 170 din Legea nr. 263/2010 a avut loc la 1 ianuarie 2013, iar prin acte normative distincte s-au stabilit periodic diferite valori ale indicelui de corecție.

46. Pornind de la prezumția de constituționalitate a acestui text, Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a pronunțat Decizia nr. 71 din 16 octombrie 2017 și Decizia nr. 29 din 14 mai 2018, interpretându-l după cum urmează:

47. În paragrafele 62, 63 și 68 ale considerentelor Deciziei nr. 71 din 16 octombrie 2017 referitoare la pronunțarea unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept: “Dacă se aplică, la momentul emiterii deciziei de pensie pentru limită de vârstă, indicele de corecție conform art. 170 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, în contextul emiterii unei decizii de pensionare anticipată sub imperiul Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, decizie care nu a fost niciodată pusă în plată?”, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 953 din 4 decembrie 2017, Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de

drept a reținut următoarele: “Din interpretarea sistematică și teleologică a textelor de lege menționate rezultă că data înscrierii inițiale la pensie este cea care rezultă din prima decizie de pensionare anticipată, că plata acesteia se suspendă pe perioada în care asiguratul se află în una dintre situațiile prevăzute de lege și că la împlinirea vârstei de pensionare pentru limită de vârstă pensia anticipată se transformă în pensie pentru limită de vârstă prin adăugarea perioadelor asimilate și a eventualelor stagii de cotizare realizate în perioada de anticipare. Altfel spus, recalcularea cuantumului pensiei anticipate prin adiționarea altor stagii de cotizare realizate după pensionarea anticipată nu conduce la nașterea unui alt drept inițial la pensie, ci doar la recalcularea cuantumului acesteia, ca urmare a transformării pensiei dintr-o categorie în alta. [...] în situațiile în care dreptul inițial la pensie s-a născut anterior intrării în vigoare a dispozițiilor art. 170 din Legea nr. 263/2010, indicele de corecție nu este aplicabil, fiind fără relevanță juridică nepunerea în plată a deciziei de pensionare sub aspectul stabilirii datei la care s-a născut dreptul inițial la pensie întrucât, potrivit textelor sus-menționate, a operat doar suspendarea efectelor deciziei de pensionare cu privire la plata drepturilor bănești.”

48. Iar în paragraful 71 din Decizia nr. 29 din 14 mai 2018 privind pronunțarea unei hotărâri prealabile cu privire la interpretarea dispozițiilor art. 170 alin. (1) și (3) din Legea nr. 263/2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 568 din 5 iulie 2018, Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a decis că “nu se poate reține niciun argument pentru care Decizia nr. 71 din 16 octombrie 2017, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, să nu se aplice în ceea ce privește modul de interpretare a art. 170 alin. (1) și (3) din Legea nr.

263/2010 tuturor categoriilor de pensii, deci și pensiilor de invaliditate”.

49. Apreciind că efectul interpretării oferite de Înalta Curte de Casație și Justiție prin deciziile evocate mai sus este acela că, în măsura în care au obținut o pensie de invaliditate în baza legislației anterioare Legii nr. 263/2010, nu mai pot beneficia de acordarea indicelui de corecție prevăzut de art. 170 alin. (1) din acest din urmă act normativ cu prilejul stabilirii pensiei pentru limită de vârstă în condițiile Legii nr. 263/2010, mai multe persoane aflate într-o asemenea situație au invocat excepția de neconstituționalitate a art. 170 alin. (1) și (3) din Legea nr. 263/2010.

50. Prin Decizia nr. 702 din 31 octombrie 2019, Curtea Constituțională, notând că aspectele criticate privesc sintagma “la înscrierea inițială la pensie” din cuprinsul art. 170 alin. (3) din Legea nr. 263/2010, a admis excepția de neconstituționalitate invocată și a constatat că sintagma “înscrierea inițială la pensie” din art. 170 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 este constituțională, în ceea ce privește beneficiarii pensiilor de invaliditate, în măsura în care se interpretează în sensul că se referă la stabilirea pensiei pentru limită de vârstă prin aplicarea, pentru prima oară, a condițiilor de vârstă legală de pensionare și stagiul complet de cotizare prevăzute de Legea nr. 263/2010.

51. Această din urmă decizie a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 96 din 10 februarie 2020.

52. Ca efect al publicării deciziei instanței de contencios constituțional, instanțele au aplicat indicele de corecție, însă au abordat diferit problematica datei de la care acesta urmează să fie acordat.

53. De aceea, chestiunea de drept supusă dezlegării impune stabilirea acestui moment, prin evaluarea efectelor deciziei Curții Constituționale și stabilirea întinderii lor în timp.

54. Prealabil, trebuie subliniat faptul că în fundamentarea interpretării oferite instanța constituțională a reținut că autorii excepției obținuseră o pensie de invaliditate în baza Legii nr. 19/2000, dar au îndeplinit condițiile pentru obținerea pensiei pentru limită de vârstă ulterior intrării în vigoare a Legii nr. 263/2010, fiind supuși condițiilor de stagiou complet de cotizare prevăzute de această lege, și deci că nu au beneficiat de aplicarea indicelui de corecție prevăzut de art. 170 din Legea nr. 263/2010, întrucât înscrierea lor inițială la pensie s-a făcut potrivit legislației anterioare, care nu reglementa un astfel de beneficiu.

55. Astfel, Curtea Constituțională a constatat că se creează o diferență de tratament juridic între persoanele care au obținut inițial o pensie de invaliditate potrivit Legii nr. 19/2000 în raport cu persoanele care au obținut același tip de pensie în temeiul Legii nr. 263/2010, din perspectiva condițiilor de calcul al pensiei pentru limită de vârstă stabilită, care se acordă, în ambele situații, în condițiile Legii nr. 263/2010. Notând că, în jurisprudența sa, a statuat în mod constant că situațiile în care se află anumite categorii de persoane trebuie să difere în esență pentru a justifica deosebirea de tratament juridic, iar această deosebire de tratament trebuie să se bazeze pe un criteriu obiectiv și rațional, evocând și reperatele instituite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în problematica discriminării, Curtea Constituțională a analizat dacă a existat un scop legitim pentru instituirea unui tratament juridic distinct și dacă se poate constata un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit.

56. Reiterând că reglementarea art. 170 din Legea nr. 263/2010 privitoare la aplicarea unui indice de corecție s-a realizat ca o măsură compensatorie pentru persoanele care se pensionează în temeiul acestei legi în raport cu cele care s-au pensionat în temeiul Legii nr. 19/2000, care au beneficiat de condiții mai favorabile, existând, prin urmare, o

justificare obiectivă a faptului că acest indice de corecție nu se aplică și persoanelor aflate în ultima ipoteză, Curtea a observat că, în ceea ce privește situația persoanelor care au obținut o pensie de invaliditate în temeiul Legii nr. 19/2000, dar au îndeplinit condițiile pentru obținerea pensiei pentru limită de vârstă după intrarea în vigoare a Legii nr. 263/2010, rațiunile mai sus amintite nu își păstrează valabilitatea, întrucât, în primul rând, acordarea pensiei de invaliditate este justificată de apariția unor elemente obiective, aleatorii, care au produs efecte negative asupra capacității de muncă a persoanei în cauză și care nu sunt supuse voinței ori alegerii asiguratului, iar, în al doilea rând, la data stabilirii pensiei pentru limită de vârstă, potrivit Legii nr. 263/2010, atât pentru persoanele care au obținut pensie de invaliditate în temeiul Legii nr. 19/2000, cât și pentru cele care au obținut același tip de pensie în temeiul Legii nr. 263/2010, se va avea în vedere stagiul complet de cotizare prevăzut de această din urmă lege. Așa fiind, persoanele care au obținut pensie de invaliditate potrivit legislației anterioare nu beneficiază de niciun avantaj obținut în temeiul Legii nr. 19/2000, astfel încât a apreciat că excluderea acestora de la aplicarea indicelui de corecție prevăzut de art. 170 din Legea nr. 263/2010 nu este justificată în mod obiectiv și rațional.

57. În considerarea argumentelor expuse, Curtea Constituțională a pronunțat o decizie interpretativă, prin care a constatat că, în ceea ce privește persoanele care au obținut pensie de invaliditate în temeiul Legii nr. 19/2000, interpretarea sintagmei “la înscrierea inițială la pensie”, cuprinsă în conținutul art. 170 alin. (3) din Legea nr. 263/2010, în sensul că acestora nu li se acordă indicele de corecție prevăzut la alin. (1) al aceluiași articol de lege cu prilejul stabilirii pensiei pentru limită de vârstă în condițiile de stagiul de cotizare și vârstă legală de pensionare prevăzute de Legea nr. 263/2010, creează un tratament juridic diferit,

care nu este susținut de o justificare obiectivă și rezonabilă, fiind contrar prevederilor constituționale care consacră egalitatea în drepturi a cetățenilor.

58. Prin urmare, a apreciat că această sintagmă legală este constituțională doar în măsura în care se interpretează că pentru persoanele care au obținut pensie de invaliditate potrivit Legii nr. 19/2000 înscrierea inițială la pensie se referă la momentul când stabilirea pensiei a avut loc pentru prima oară în condițiile Legii nr. 263/2010, respectiv atunci când a fost acordată pensia pentru limită de vârstă.

59. Așadar, Decizia nr. 702 din 31 octombrie 2019 a arătat înțelesul constituțional al sintagmei “la înscrierea inițială la pensie”, cuprinsă în conținutul art. 170 alin. (3) din Legea nr. 263/2010.

60. În consecință, textul urmează să fie aplicat de instanțele de judecată numai în acest sens, întrucât, potrivit art. 518 și art. 521 alin. (4) din Codul de procedură civilă, deciziile de unificare a jurisprudenței își încetează aplicabilitatea la data modificării, abrogării sau constatării neconstituționalității dispoziției interpretate.

61. Pentru identitate de rațiune, și în cazul în care, printr-o decizie interpretativă, Curtea Constituțională, fără a constata neconstituționalitatea unui text legal, îi stabilește sensul care corespunde Legii fundamentale, o decizie de unificare a practicii care a interpretat în sens opus același text (chiar dacă în considerarea altor argumente decât cele avute în vedere de instanța de contencios constituțional) nu mai poate produce niciun efect.

62. Potrivit art. 147 alin. (4) din Constituția României, de la data publicării lor în Monitorul Oficial al României, Partea I, deciziile Curții Constituționale sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor.

63. Prin urmare, de la 10 februarie 2020, când Decizia nr. 702 din 31 octombrie 2019 a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 96, instanțele de judecată

urmas să aplice dispozițiile art. 170 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 numai în înțelesul lor constituțional.

64. Această dată marchează doar momentul de la care instanțele erau obligate să procedeze altfel.

65. Ea nu reprezintă însă reperul temporal în funcție de care, în cazuri similare celui aflat pe rolul instanței de trimitere, instanțele urmau să aplice indicele de corecție prevăzut de art. 170 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, deoarece producerea efectelor deciziilor Curții Constituționale pentru viitor nu este legată, în mod automat, de data publicării lor în Monitorul Oficial al României, Partea I.

66. Se cuvine subliniat că decizia de interpretare a unei norme legale face corp comun cu textul interpretat, în al cărui conținut este integrată.

67. De aceea, chestiunea de drept a cărei lămurire se solicită pune în realitate problema producerii în timp a efectelor Deciziei nr. 702 din 31 octombrie 2019 a Curții Constituționale, cu alte cuvinte, a câmpului ei de aplicare.

68. Este util de notat că instanța constituțională nu a indicat, în cuprinsul deciziei sale, modalitatea în care aceasta va fi aplicată.

69. În aceste condiții, instanțele investite au stabilit întinderea efectelor deciziei interpretative, iar examenul jurisprudențial a evidențiat posibilitatea apariției unei practici neunitare consistente, Înaltei Curți de Casație și Justiție revenindu-i, potrivit art. 126 alin. (3) din Constituția României, rolul de a asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii.

70. Pentru a nu aduce atingere principiului constituțional al neretroactivității, în ceea ce privește modalitatea în care se repercutează, în timp, efectele deciziilor Curții Constituționale, Legea fundamentală prevede că ele se produc numai ex nunc.

71. Dacă situațiile trecute (*facta praeterita*) scapă, ca regulă, de sub puterea efectelor unor asemenea decizii, situațiile viitoare (*facta futura*) în mod neîndoielnic se vor afla sub incidența lor.

72. Însă, dacă s-ar aplica numai raporturilor juridice care urmează a se naște, adică unora ipotetice, decizia pronunțată asupra unei excepții de neconstituționalitate ar fi doar un instrument abstract, pierzându-și caracterul esențialmente concret și util.

73. De aceea, și situațiile în curs de desfășurare (*facta pendentia*) cad sub influența efectelor unor astfel de decizii, întrucât în cazul celor din urmă dreptul nu a fost validat, în mod definitiv, până la momentul publicării deciziei Curții Constituționale.

74. De altfel, în afara dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Constituția României, instanțele care au apreciat că ziua de 10 februarie 2020, când Decizia nr. 702 din 31 octombrie 2019 a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 96, constituia și momentul de la care urmau să aplice indicele de corecție nu au prezentat niciun alt argument pentru care, anterior publicării, au păstrat interpretarea neconstituțională a normei.

75. Prin urmare, dacă prin dispozițiile art. 170 din Legea nr. 263/2010 s-a instituit dreptul la aplicarea indicelui de corecție, cererea de revizuire a pensiei în raport cu acesta, formulată de pensionarii ale căror pensii de invaliditate au devenit pensii pentru limită de vârstă și stagiu complet de cotizare conform Legii nr. 263/2010, nu le poate fi refuzată prin menținerea până la 10 februarie 2020 a unei interpretări statuate deja ca fiind una neconstituțională, ipoteza contrară conducând practic la aplicarea textului într-o formă afectată de viciul de neconstituționalitate.

Pentru toate aceste motive, în temeiul art. 521 cu referire la art. 519 din Codul de procedură civilă,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
În numele legii
D E C I D E:

Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Craiova – Secția de litigii de muncă și asigurări sociale în Dosarul nr. 1.245/95/2020 și, în consecință, stabilește că:

În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 170 alin. (3) din Legea nr. 263/2010, data acordării indicelui de corecție este cea la care stabilirea pensiei a avut loc pentru prima oară în condițiile Legii nr. 263/2010, chiar dacă aceasta este anterioară zilei de 10 februarie 2020, când Decizia nr. 702 din 31 octombrie 2019 pronunțată de Curtea Constituțională a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 96.

Obligatorie, potrivit art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă.